

doi: 10.3935/rsp.v19i2.1076

8th INTERNATIONAL LEAVE POLICIES & RESEARCH SEMINAR: HIGH NORTH – EXTREMELY DIFFERENT

Reykjavik, 15.-16. rujna 2011.

U organizaciji *International Network on Leave Policies & Research (LP&R network)* održan je godišnji skup članova mreže. Od 2004. godine *LP&R network* redovito održava međunarodne seminare na kojima se raspravlja o aktualnim temama s područja obiteljske politike, a posebice o reformama na području skrbi za djecu. Ovogodišnji skup dotaknuo se brojnih aktualnosti na tom području, pri čemu ćemo u nastavku istaknuti one najzanimljivije.

Prvi blok predavanja bio je namijenjen zemlji domaćinu. Islandski ministar financija Steingrímur J. Sigfússon osvrnuo se na posljedice financijske i gospodarske krize, ponajprije s aspekta povećanih rodni nejednakosti do kojih je ona dovela, kao i na nepopularne mjere donesene njezinim posredstvom na području obiteljske politike. S jedne strane, snizile su se roditeljske/očeve/roditeljske naknade (uveden je niži maksimalni iznos naknade te je dodatno snižena nadomjesna stopa tih naknada za osobe s višim primanjima), dok se s druge strane produžilo razdoblje unutar kojeg je moguće koristiti devetomjesečni dopust namijenjen skrbi za djecu (umjesto do 18. mjeseca starosti djeteta, sada je to moguće do 36. mjeseca starosti djeteta). Napomenuo je i kako su prioriteta područja na kojima je potrebno raditi u budućnosti nejednaka plaća muškaraca i žena te nejednaka raspodjela kućanskih poslova. Gyda M. Pétursdóttir osvrnula se na osnovne socio-ekonomske i socio-demografske pokazatelje karakteristične za Island, pri čemu ističemo

visoku stopu zaposlenosti žena (80% u dobnoj skupini 20-64) te visoku sveukupnu stopu fertiliteta (2,2). Upozorila je i na nagli rast stope nezaposlenosti uslijed financijske i gospodarske krize. Ingólfur V. Gíslason osvrnuo se na reforme na području dopusta namijenjenih skrbi za djecu unazad deset godina. Istaknuo je kako je posljedica reforme iz 2000. godine kojom se produžava plaćeni dopust sa šest na devet mjeseci i uvodi t. i. tripartitni model (3 mjeseca roditeljski dopust, 3 mjeseca očev dopust, a paušalna naknada zamjenjuje naknadom ovisnom o prethodnim primanjima (80% zamjenska stopa); rast udjela očeva koji koriste pravo na očev/roditeljski dopust. Tako je npr. 2008. godine oko 90% očeva koristilo neki dio dopusta (u prosjeku 103 dana, žene u prosjeku 178 dana). Istraživanja pokazuju kako su te promjene doprinijele ravnopravnijoj raspodjeli kućanskih polova i skrbi za djecu, kao i većoj emocionalnoj povezanosti očeva i djece te boljem razumijevanju zahtjevnosti skrbi za djecu od strane očeva. No, unatoč tome što većina muškaraca ostvaruje svoje pravo na očev dopust, roditeljski dopust još uvijek u pravilu koriste žene; dok glavni izazov za islandski model ostaje t. i. jaz skrbi (eng. *care gap*) – sveukupni dopust traje devet mjeseci, dok se djeca primaju u jaslice od prve godine starosti.

Sljedeći blok predavanja usmjerio se na susjedne zemlje. Ann-Zofie Duvander osvrnula se na povijesni razvoj dopusta namijenjenih skrbi za djecu u skandinavskim zemljama, pri čemu je posebice istaknula razlike među tim zemljama. Nadalje, ukazala je na različitu izraženost rodni razlika u učestalosti korištenja dopusta, ali i na sličnost obrazaca korištenja dopusta od strane muškaraca i žena. Tako majke koriste dopust duže kod prvog djeteta, ako su starije i imaju duže radno iskustvo, ako si mogu »priuštiti« duži dopust, ukoliko pripadaju nižem/srednjem dohodovnom razredu te su zaposlene u javnom sektoru

ili kod velikog poslodavca. Očevi su duže na dopustu ako se radi o prvom djetetu, ako su oba partnera višeg obrazovanja, zakonodavstvo predviđa kvote za očeve, zaposleni su u javnom sektoru te u okruženju u kojem dominira ženska radna snaga, drugi očevi u okruženju koriste dopust, pripadaju srednjem/višem dohodovnom razredu (ali ne i ukoliko im primanja nadilaze gornju granicu pripadajuće naknade!). Guðný B. Eydal osvrnula se na povijesni razvoj predškolskog odgoja i obrazovanja u skandinavskim zemljama, posebice s aspekta promjene paradigmi. Naime, za skandinavske zemlje specifični diskurs socijalnog ulaganja i rodne ravnopravnosti, koji je dominantno usmjeravao reforme na tom području, a čije su osnovne značajke bile univerzalnost, visoka razina subvencija te pretežno javna skrb za djecu, zamijenjen je diskursom »omogućavanja izbora«. Upravo se unutar te paradigme, koju dominantno zagovaraju političke stranke desnog centra, događaju nove reforme na području skrbi za djecu te se (ponovno) ozakonjuje pravo na novčanu naknadu za skrb (eng. *cash for care*), a s ciljem promicanja obiteljske skrbi za djecu po isteku roditeljskog dopusta. Iako do sada interes za to pravo nije bio visok, radi se o nisko plaćenom pravu, koje u pravilu koriste majke. Te su promjene izrazito kritizirane budući da imaju negativne implikacije za rodnu ravnopravnost koja predstavlja jedno od glavnih obilježja skandinavskog modela, a ujedno doprinose i novim socijalnim nejednakostima.

Blok predavanja namijenjen studijama slučajeva osvrnuo se na aktualna zbivanja u Njemačkoj, Irskoj i Finskoj. Sonja Blum predstavila je reforme u Njemačkoj, kojima se značajno mijenja obiteljska politika. Njemačku karakterizira duga tradicija familizacijski usmjerene obiteljske politike. No, briga za padajuću stopu fertiliteta i ekonomsku održivost dovodi do naglog zaokreta u politici te Njemačka uvodi kraće i izdašnije roditeljske dopuste i

stvara zakonske i financijske pretpostavke za ubrzano širenje institucionalnih oblika skrbi za djecu, ponajprije do tri godine starosti. Eileen Drew kritički se osvrnula na činjenicu da se Irska dugo opirala direktivama EU-a koje propisuju pravo na roditeljske dopuste, da bi na kraju tek minimalno prilagodila svoje zakonodavstvo pri čemu je roditeljski dopust još uvijek neplaćeno pravo. Iznijela je rezultate istraživanja javnog mnijenja koji pokazuju kako javnost zagovara duži i plaćeni roditeljski dopust, ravnopravno dijeljenje dopusta od strane obaju roditelja, kao i uvođenje isključivo očevo dopusta. Minna Salmi osvrnula se na aktualne rasprave i prijedloge reformi na području obiteljske politike u Finskoj. Reforme su potaknute činjenicom da se sadašnji sustav roditeljskih dopusta smatra neprimjerenim, posebice jer je nefleksibilan, a i negativno se odražava na zaposlenost i karijeru majki, čime su obitelji s djecom do tri godine starosti dvostruko češće izložene riziku od siromaštva nego obitelji sa starijom djecom. Predložen je model kojim bi se sveukupno vrijeme namijenjeno skrbi za djecu produžilo na 18 mjeseci (po 6 mjeseci roditeljskog, očevo i roditeljskog dopusta). Iako je kriza odgodila reforme, dosegnut je sveopći konsenzus kako je nužno produžiti dopust i uvesti više kvote za očeve.

Anne Ludwinek, predstavnica Europske fondacije za unapređenje životnih i radnih uvjeta, predstavila je njihovo istraživanje o položaju zaposlenih s obvezama skrbi, a ponajprije o inicijativama poduzeća na tom području u zapadnoeuropskim zemljama. Opterećenost pojedinca obvezama skrbi dovodi do financijskih gubitaka, otežanog pristupa osposobljavanju i izobrazbi, veće izloženosti stresu i odsutnosti s posla, poteškoća u napredovanju i sl. Kako bi olakšali zaposlenicima usklađivanje obaveza koje proizlaze iz plaćenog rada te potreba skrbi, poduzeća uvode različite mjere: novčane potpore, mogućnost korištenja

dotatnih dopusta, skraćenih te fleksibilnijih radnih sati, omogućavanje rada na daljinu, organiziranje usluga skrbi unutar poduzeća, organiziranje grupa podrške, provođenje aktivnosti usmjerenih k podizanju svijesti i sl.

Peter Moss osvrnuo se na međusobno djelovanje raspoloživih roditeljskih dopusta i sustava predškolskog odgoja i obrazovanja. Komparativni prikaz praksi u 28 država ukazuje na to kako velik broj država karakterizira t. i. jaz skrbi (raskorak između trajanja dopusta te dobi djeteta kod koje se jamči pravo na njegov upis u predškolske institucije). Također, tek skandinavske zemlje i Sloveniju karakterizira nepostojanje jaza između okončanja dobro plaćenih roditeljskih dopusta i prava djeteta da se uključi u predškolske institucije. U nastavku se Nada Stropnik osvrnula upravo na Sloveniju kao na primjer dobre prakse u tom pogledu. Istaknula je kako njihovu obiteljsku politiku karakteriziraju dobro plaćeni roditeljski dopusti te relativno dobro rasprostranjene i cjenovno dostupne usluge za djecu što omogućava kontinuiranu zaposlenost obaju roditelja, dječje siromaštvo održava na niskoj razini.

Linda Haas i Karin Wall dale su svoj osobni pogled na budućnost politika skrbi za djecu. Karin Wall je posebice istaknula kako će buduće reforme na tom području trebati posebice uvažavati pluralizaciju kako životnih ciklusa tako i životnih stilova pojedinaca te dati još veći naglasak na rodnu ravnopravnost. Tome bi trebala pridonijeti i buduća istraživanja koja bi trebala biti još više usmjerena na prevladavajuće prakse, a posebice na utjecaj postojećih politika na roditelje. Linda Haas istaknula je kako će na razini javnih politika biti izrazito važne kvote za očeve, financijski izdašni dopusti, centralizirano financiranje i administracija (posebice s aspekta jamčenja jednakih prava svoj djeci) te naglašavanje prednosti koje donosi skrb obaju roditelja

za dijete, kao i stvaranje predodžbe o tome kako je skrb odgovornost (a ne izbor) obaju roditelja.

Ivana Dobrotić

Studijski centar socijalnog rada
Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

doi: 10.3935/rsp.v19i2.1088

KONFERENCIJA: KVALITETA SOCIJALNIH USLUGA – ZAJEDNIČKA EU NAČELA I STANDARDI

Zagreb, 21. prosinca 2011.

Udruga Socijalna politika i uključivanje (SPUK) u partnerstvu s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi, Gradom Zagrebom i SOIH-om organizirala je u Zagrebu, 21. prosinca 2011. međunarodnu konferenciju pod nazivom Kvaliteta socijalnih usluga – zajednička EU načela i standardi.

Na konferenciji su predstavljene najnovije europske inicijative usmjerene prema poboljšanju kvalitete socijalnih usluga uz zajednička temeljna načela definirana u Dobrovoljnom europskom okviru za kvalitetu socijalnih usluga (*Voluntary European Quality Framework for Social Services* – u daljnjem tekstu EU okvir) koji je izradio EU Odbor za socijalnu zaštitu (Social Protection Committee, SPC) a Europska komisija objavila 2011. godine kao integralni dio Drugog dvogodišnjeg izvješća o socijalnim uslugama od općeg interesa (*Second Biennial Report on social services of general interest*).

Budući da su u tijeku reforme sustava socijalnih usluga u gotovo svim EU zemljama kao i u zemljama koje će tek postati